УДК 340.12

DOI 10.37566/2707-6849-2021-2(35)-4

Володимир ПРОЩАЄВ,
*професор спеціальної кафедри
Академії зовнішньої розвідки України,
доктор юридичних наук, доцент
ORCID: 0000-0001-9784-3706*

Вадим ГАЛІЄВ,
*завідувач спеціальної кафедри
Академії зовнішньої розвідки України,
кандидат соціологічних наук, доцент*

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ РОЗВІДУВАЛЬНИХ ОРГАНІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Суттєвою ознакою кінця ХХ століття стало прийняття багатьма провідними демократичними країнами світу законодавчих актів про діяльність розвідувальних органів. З появою перших законів розпочався злам традиційних та усталених уявлень про розвідку від суто спеціальної, закритої, таємної структури до звичайного державного органу зі спеціальними повноваженнями, який має функціонувати в правовому полі й передусім на підставі конституційних положень.

Для досягнення мети вирішення розвідувальних завдань і здійснення визначених функцій законодавці наділяють розвідувальні органи певними повноваженнями, тобто правами та обов'язками. Саме через надані права суспільство в цілому і кожен громадянин зокрема можуть скласти уявлення про можливості розвідки щодо забезпечення національної безпеки від зовнішніх загроз, усвідомити дозволені їй межі втручання в приватне життя людини, а через обов'язки – про роль розвідки в певній сукупності правовідносин у суспільстві та можливу міру відповідальності за невиконання покладених на неї зобов'язань.

Проблема дослідження полягає в тому, щоб на підставі порівняння законодавчих актів деяких країн про розвідку з'ясувати змістовність, спрямованість, повноту визначених повноважень, а також уявити якість правових приписів щодо прав та обов'язків розвідувальних органів, наближеність їх до європейських стандартів. Особливо це стосується проблем гарантування та дотримання конституційних прав людини і громадянина під час здійснення щодо них розвідувальних заходів у межах визначених повноважень.

Навіть поверховий порівняльний аналіз законів різних країн свідчить про суттєві розбіжності щодо наданих прав і покладених на розвідку обов'язків. Ці особливості настільки різняться між собою, що виникає питання про невизначеність загальних методологічних підходів до проблеми повноважень органів зовнішньої розвідки. Вирішення методологічних основ дало б змогу, своєю чергою, з'ясувати такі проблеми, як доцільність та правова коректність застосування розвідувальними органами методів, наявних сил та засобів, кількісні та змістові характеристики розвідувальних заходів, можливість та порядок їх застосування як за межами держави, так і з території власної держави тощо.

Іншими словами, проблема полягає в тому, щоб уявити, яким чином у законодавстві мають бути найбільш правильно та змістовно відображені повноваження розвідувальних органів, тим самим надаючи їм додаткові та широкі можливості для вирішення розвідувальних завдань, але в межах міжнародно-правових стандартів та національних конституційних положень.

Отже, результати статті можуть бути корисними не тільки для співробітників розвідки, а й для вітчизняних науковців-юристів, які працюють у сфері вдосконалення правової основи організації та діяльності розвідувальних органів України.

З порушеної проблематики наразі публікацій українських авторів не існує. Немає й відкритих наукових праць, у тому числі й на інтернет-ресурсах, у зарубіжних науковців. Існуючі праці торкаються лише питань загальної теорії повноважень, самої категорії «повноваження» або проблем прав та обов'язків конкретних державних органів виконавчої влади. Тож проблематика повноважень саме розвідувальних органів досліджується вперше.

Метою статті є виявлення позитивного досвіду щодо визначення повноважень розвідувальних органів шляхом порівняння законодавства про розвідку іноземних держав із українськими законодавчими актами, а **завданнями** – аналіз чинних актів, пошук та обґрунтування вдалих правових приписів, формулювання висновків з дослідження та визначення перспектив подальших наукових досліджень проблеми повноважень у законодавчих актах про розвідувальні органи.

Виклад основного матеріалу. Методологічне підґрунтя для розкриття проблеми повноважень розвідувальних органів потрібно шукати в теорії держави і права, автономною частиною якої є теорія повноважень як сукупність достовірних знань

про повноваження, які мають бути одержані, оновлені та поглиблені в результаті проведених досліджень. Як загалом теорія держави і права, так і її складова – теорія повноважень, – це не тільки знання про закономірності функціонування цього правового інституту, а й це є наукою про загальні та об'єктивні закони їх розвитку [1, с. 15; 2, с. 147].

Згідно з теорією держави і права повноваження як соціальне явище – це «володіння правами і обов'язками членів (члена) суспільства, переданими суб'єкту відносин у порядку та у спосіб, визначений соціальними правилами і нормами, з метою реалізації в особистих або спільних інтересах особи делегувальника і можуть включати в себе право розпорядження її цінностями, право на загальнообов'язковій основі залучати до виконання суспільних доручень та застосовувати у випадках, передбачених правилами суспільного життя, заходи примусу» [2, с. 148].

Інше положення загальної теорії повноважень свідчить про те, що цілі, завдання, функції, повноваження і компетенція перебувають між собою у тісному взаємозв'язку. Дійсно, розвідувальні органи як державні органи створено з певною метою діяльності. Саме в їх завданнях відображається мета – забезпечення національної безпеки від зовнішніх загроз. Проте без функцій, завдяки яким реалізуються поставлені перед розвідувальним органом завдання, мета залишається лише на папері. Тому для виконання функцій кожний розвідувальний орган наділяється тими правами та обов'язками, які можна окреслити поняттям «повноваження». Своєю чергою, сукупність перерахованих структурних елементів становить поняття компетенції. Невипадково науковець А. Солонар стверджує, що «поняття «повноваження» розглядають так: повноваження як сукупність прав та обов'язків; повноваження як складовий елемент компетенції; повноваження як функції» [3, с. 254].

Отже, законодавець, формулюючи у законі повноваження для розвідувального органу, передає йому тільки ті свої «цінності», які співвідносяться із попередньо визначеними для нього метою, завданнями та функціями. І це можна побачити у більшості законодавчих актів про розвідку різних країн, у яких спочатку формулюються цілі, завдання, функції, а вже потім визначаються повноваження як сукупність прав та обов'язків.

Проаналізуємо декілька законодавчих актів про розвідку та визначимо особливості формулювання законодавцями повноважень для розвідувальних органів.

У Законі України «Про розвідку» після визначення мети, формулювання завдань та функцій у ст. 12 надається перелік з двадцяти п'яти повноважень, але додається ще двадцять шосте, а саме: «здійснювати інші повноваження, визначені законодавством» [4, ст. 12]. Тобто повністю перелік не визначений: він може доповнюватися у подальшому іншими законодавчими актами. Але, на нашу думку, останній двадцять шостий припис є зайвим і некоректним, оскільки згідно із Конституцією України державні органи та їх посадові особи «зобов'язані діяти лише на підставі, в межах

повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» (курсив наш. – П. В.) [5, ст. 19]. Інакше кажучи, не може бути «інших повноважень», які начебто визначатимуться в майбутньому. Розвідувальні органи повинні користуватися тільки тими повноваженнями, які вже визначені законодавчими актами.

Першою особливістю українського законодавчого акта є те, що повноваження подаються не поділяючись на права та обов'язки. Тому важко уявити: чи є конкретний правовий припис правом розвідувального органу, чи його обов'язком. Загальновідомо, що права не можуть існувати окремо від відповідного обов'язку. Вони існують у тісному взаємозв'язку, і праву одного суб'єкта кореспондується обов'язок іншого [3, с. 255]. Обов'язки – це покладена державою і закріплена в адміністративно-правових нормах міра належної поведінки у правовідносинах, їх реалізація забезпечена можливістю державного примусу [6, с. 99]. Тобто обов'язок розвідувального органу має корелюватися із правом іншого суб'єкта, яке може бути обмежено розвідкою, наприклад, під час здійснення невдалого розвідувального заходу. Обов'язок розвідувального органу – це те, чого треба беззастережно дотримуватися, що підлягає безумовному виконанню, оскільки цього потребують суспільні відносини у сфері розвідувальної діяльності та невиконання якого передбачає настання певних юридичних наслідків. За змістом ст. 12 Закону України «Про розвідку» майже всі зазначені в ній повноваження можна віднести скоріше до прав, ніж до обов'язків. До речі, у Законі України «Про Службу зовнішньої розвідки України» [7] взагалі не йдеться ані про права, ані про обов'язки розвідувального органу.

Отже, на нашу думку, необхідно у законодавчих актах про розвідку або окрему розвідувальну структуру обов'язково вичерпно визначати як права, так і обов'язки конкретного розвідувального органу.

Друга особливість Закону України «Про розвідку» пов'язана з тим, що, хоча обов'язки й не визначено у конкретній окремій статті, але вони «розкидані» по всьому тексту. Наприклад, усі ознаки зобов'язання несе припис стосовно повідомлення розвідкою відповідного органу досудового розслідування у разі виявлення під час проведення розвідувальних заходів ознак злочину [4, ст. 24]; нерозголошення конфіденційної інформації про особу, що стала відома розвідувальним органам під час виконання покладених на них завдань і здійснення функцій, або надання інформації особі щодо обмеження її прав, свобод і законних інтересів виключно після завершення розвідувальних заходів, з якими було пов'язане таке обмеження, та за умови, що надання цієї інформації не створюватиме загрози національній безпеці України [4, ст. 25]; гарантування особам, залученим до конфіденційного співробітництва з розвідувальними органами, нерозголошення факту такого залучення, соціального і правового захисту з боку держави у порядку та на умовах, визначених законодавством [4, ст. 41]; гарантування соціального і правового захисту

співробітникам кадрового складу розвідувальних органів та членам їх сімей за умов настання негативних наслідків, матеріальних або моральних втрат під час здійснення розвідувальних заходів [4, ст. 37-40] тощо.

Третя особливість пов'язана з тим, що визначені у ст. 12 Закону України «Про розвідку» права як особливого виду заходів належної та допустимої поведінки у сфері розвідувальної діяльності та які встановлені і гарантовані державою, можна поділити на чотири групи:

а) права для безпосереднього здійснення розвідувальної діяльності:

- організовувати та проводити розвідувальні заходи;
- використовувати співробітників під прикриттям;
- виготовляти та використовувати засоби прикриття;
- використовувати умовні найменування;
- здійснювати конфіденційне співробітництво з особами;
- утворювати, реорганізовувати та ліквідовувати структури прикриття, використовувати та відчужувати кошти та майно, набуті в результаті їх діяльності;
- здійснювати у визначеному законодавством порядку контрольоване (під оперативним контролем) пересування осіб та/або контрольоване (під оперативним контролем) переміщення предметів через державний кордон України тощо;

б) права для створення відповідних умов, без яких неможливо вирішувати завдання та виконувати покладені на розвідку функції:

- створювати структурні, у тому числі територіальні, підрозділи в межах загальної (граничної) чисельності та відповідно до визначеної Президентом України організаційної структури, а також заклади, установи;
- здійснювати перевірку осіб у зв'язку з призначенням на посади в розвідувальних органах або залученням до конфіденційного співробітництва з ними, здійснювати обробку персональних даних цих осіб та їх близьких родичів;
- здійснювати перевірку громадян України з числа співробітників під прикриттям та залучених до конфіденційного співробітництва осіб з метою надання їм доступу до конкретної (обмеженого змісту) секретної інформації та/або розвідувальної таємниці, ознайомлення з якими є необхідним для виконання цими органами покладених на них завдань, незалежно від наявності в таких громадян допуску до державної таємниці тощо;

в) права для вступу у юридичні стосунки із установами, організаціями та підприємствами, а також залучення інших суб'єктів розвідувального співтовариства до виконання розвідувальних завдань:

- користуватися послугами експертів та консультантів, у тому числі фахівців інших органів, підприємств, установ, організацій будь-якої форми власності на платній і безоплатній основі;

– виступати замовниками науково-дослідних, дослідно-конструкторських та інших робіт, зокрема з розроблення і виготовлення технічних засобів розвідки, озброєння, боєприпасів, військової та спеціальної техніки, необхідних для здійснення розвідувальної діяльності, спеціальних технічних засобів, проводити їх випробування та дослідну експлуатацію;

– залучати в установленому порядку інших суб'єктів розвідувального співтовариства до виконання розвідувальних завдань;

– отримувати у встановленому законодавством порядку інформацію від державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій будь-якої форми власності, у тому числі шляхом безпосереднього доступу до їх інформаційних, довідкових систем, обліків, реєстрів, банків або баз даних тощо;

г) права для належного фінансового та матеріально-технічного забезпечення функціонування розвідки:

– відкривати та використовувати рахунки в національній та іноземній валютах у банках та інших фінансових установах;

– здійснювати управління об'єктами державної власності, що належать до сфери їх управління;

– створювати, закуповувати, програмувати, модернізувати, пристосовувати і застосовувати технічні засоби розвідки, озброєння, боєприпаси, військову та спеціальну техніку, спеціальні технічні засоби тощо.

Після умовного поділу законодавчо визначених повноважень на чотири групи стає очевидним, що перша група прав безпосередньо надає можливість розвідувальним органам реалізовувати свою суто спеціальну функціональність, яка відрізняється від функціональності інших державних органів. Ця група являє собою дійсно особливий вид заходів належної та допустимої поведінки у сфері розвідувальної діяльності, які встановлені і гарантовані державою. Саме по цій групі ми можемо судити, чи дійсно розвідка має спеціальні права на здійснення розвідувальної діяльності. До речі, деякі повноваження першої групи детально розтлумачуються у подальших статтях Закону. Наприклад, право на залучення осіб до конфіденційного співробітництва детально прописується у ст. 19 Закону, а повноваження щодо використання спеціально виготовлених речей та документів, створення структур прикриття, використання співробітників під прикриттям визначається, відповідно, у статтях 19 та 18, 20 Закону.

Останні три групи прав притаманні й для інших державних органів, передусім правоохоронних і контррозвідувальних, оскільки вони також створюють для них умови або надають можливість реалізації їх специфічної функціональності. Невипадково, що права цих трьох груп у ст. 12 Закону України «Про розвідку» визначаються поверхово або фрагментарно, натомість докладніше прописуються в інших розділах чи статтях законодавчого акта. Так, права щодо соціального і

правового захисту співробітників розвідувальних органів та осіб, залучених до виконання розвідувальних завдань, детально визначаються у п'ятому розділі Закону, а права щодо фінансового та матеріально-технічного забезпечення розвідки – у сьомому розділі.

Четвертою особливістю є те, що у ст. 11 Закону «Про розвідку» надається перелік повноважень керівника розвідувального органу, який передусе визначенню повноважень розвідувального органу (ст. 12), хоча за законами логіки все повинно бути навпаки: спочатку повинні визначитися повноваження органу, а вже потім – його керівника. Не можуть повноваження керівника виходити за рамки повноважень, наданих Законом розвідувальному органу. Аналізуючи повноваження, надані законодавцем керівникові, можна відверто констатувати, що більшість з них мають радше характер функцій, ніж прав або обов'язків. Наприклад, явно мають характер функцій такі правові приписи, як те, що керівник організовує та спрямовує роботу відповідного розвідувального органу, забезпечує виконання покладених на розвідувальний орган завдань та контролює стан їх виконання, представляє в установленому порядку розвідувальний орган у відносинах з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, із компетентними органами іноземних держав, міжнародними організаціями тощо. Доволі важко назвати ці приписи правами або обов'язками суто керівника розвідувального органу, оскільки вони характеризують повсякденну функціональність будь-якого керівника іншого державного органу.

Визначивши особливості Закону України «Про розвідку», порівняємо його із законодавчими актами інших країн. Наприклад, із Законом Грузії «Про розвідувальну діяльність» [8]. У невеличкому законодавчому акті (всього 17 статей) визначаються не повноваження розвідувальних органів, а саме права та обов'язки [8, ст. 10]. Проте як перші, так і другі визначаються в одній статті разом без поділу саме на права та обов'язки. Тому дуже важко уявити, наприклад, співробітництво з особами на конфіденційній основі або співробітництво з іноземними спеціальними службами – це право чи обов'язок розвідувальних органів?

Друга особливість грузинського законодавчого акта полягає у тому, що в ньому взагалі не визначаються повноваження керівника розвідувального органу. Натомість, на відміну від українського та інших законодавчих актів провідних країн світу, визначаються права та обов'язки осіб, які співробітничать із розвідувальними органами на конфіденційній основі. У цьому сенсі дуже цікавими є такі обов'язки як: не розголошувати факт і умови співпраці з розвідувальним органом; не надавати розвідувальному органу недостовірну або наклепницьку інформацію; зберігати довірену або відому конфіденційну інформацію, що містить державну таємницю [8, ст. 13].

Особливістю Закону Республіки Хорватія «Про систему розвідки та безпеки» [9] є те, що права, обов'язки та відповідальність посадових осіб розвідувальних

органів зосереджені у цілому розділі (статті 75–87), у якому сформульовані приписи стосовно правил поведінки на службі, дотримання певних заборон, а також права на певні умови служби, соціального захисту, страхування життя, відшкодування витрат або компенсування шкоди у разі втрати майна тощо під час здійснення розвідувальної діяльності. Стосовно повноважень щодо здійснення безпосередньо розвідувальних заходів, то права та обов'язки розкидані по всьому закону. При цьому спочатку формулюється завдання або функція, а потім визначається кілька прав або зобов'язань для їх виконання. Наприклад, у ст. 29 Закону для добування розвідувальної інформації як одне із завдань розвідки надається право на використання агентів під прикриттям. І в цій же статті визначається заборона щодо змушування когось бути таємним співробітником силових структур або спецслужб: «Спецслужби безпеки можуть збирати інформацію за допомогою агентів під прикриттям. Заборонено примушувати кого-небудь бути таємним співробітником силових структур і спецслужб. Служби безпеки та розвідки зобов'язані захищати особистості осіб, зареєстрованих як таємні співробітники, і, за необхідності, забезпечувати їх фізичну, сімейну і майнову безпеку» [9, ст. 29].

У Законі Литовської Республіки «Про розвідку», на нашу думку, дуже вдало визначені повноваження розвідувальних органів саме через сукупність прав та обов'язків. При цьому спочатку формулюються вісімнадцять прав, а потім шість обов'язків [10, ст. 9]. Але литовський законодавець також не зміг чітко сформулювати обов'язки так, щоб вони не були схожі на завдання або функції. Наприклад, сформульований обов'язок щодо надання державним установам, які забезпечують національну безпеку, розвідувальної інформації, що необхідна їм для виконання їх функцій, більше схожа на завдання або функцію, але ніяк не на обов'язок.

Певні особливості має Закон Російської Федерації «Про зовнішню розвідку» [11]. В окремій ст. 6 Закону, яка має назву «Повноваження органів зовнішньої розвідки Російської Федерації», сформульовано дванадцять повноважень, але частина з них має загальний характер, який притаманий будь-якому державному органу. Наприклад, «взаємодія з федеральними органами виконавчої влади, що здійснюють контррозвідувальну діяльність, і органами державної охорони». Крім того, це повноваження більш докладно розкривається у ст. 15 Закону через принципи та форми взаємодії органів зовнішньої розвідки РФ між собою, органів зовнішньої розвідки РФ з федеральними органами виконавчої влади, що здійснюють контррозвідувальну діяльність, і органами державної охорони, а також з розвідувальними і контррозвідувальними службами іноземних держав. До речі, серед загальних повноважень, що наведені у ст. 6, жодного слова не говориться щодо повноваження на здійснення взаємодії із розвідувальними та контррозвідувальними органами іноземних держав, а у ст. 15 це право несподівано виникає та доповнюється ще одним, а саме: офіційні представники органів зовнішньої розвідки РФ можуть направлятися в іноземні

держави в порядку, визначеному президентом РФ. Як і в Законі Хорватії [9], у російському законі конкретні обов'язки також розкидані по всьому тексту. Так, військовослужбовці, державні цивільні службовці та працівники органів зовнішньої розвідки РФ, які мають зареєстроване за межами РФ право власності на майно, зобов'язані в термін, визначений керівником органу зовнішньої розвідки РФ або керівником федерального органу виконавчої влади, у віданні якого знаходиться орган зовнішньої розвідки РФ, вжити заходів по його відчуженню [11, ст. 17].

Суттєві особливості стосовно повноважень розвідувальних органів має білоруське законодавство. На відміну від інших держав у Білорусі немає окремого закону про розвідку. Замість нього є Указ Президента Республіки Білорусь від 25 березня 2003 № 116 «Про питання зовнішньої розвідки» [12]. Повноваження розкрито в окремому пункті Указу [12, п. 1.10.], а обов'язки сформульовані у загальному вигляді і тільки для співробітників розвідки: «співробітники розвідувальних служб несуть обов'язки і мають права, передбачені законодавством для громадян Республіки Білорусь, за винятком обмежень, встановлених актами законодавства для співробітників розвідувальних служб. Співробітники розвідувальних служб для виконання своїх обов'язків можуть займати посади в інших державних органах, інших організаціях» [12, п. 1.11]. Як бачимо, для визначення окремого обов'язку формулюється ще одне додаткове право, яке не увійшло до п. 1.10.

Проаналізувавши акти зарубіжних країн, можна констатувати, що з метою подальшого удосконалення вітчизняного законодавства стосовно повноважень розвідувальних органів варто окремо визначати їх права та обов'язки, при цьому останні мають формулюватися так, щоб вони кореспондувалися із правами інших суб'єктів сфери розвідувальної діяльності. Права та обов'язки керівників розвідувальних органів мають визначатися не у загальному сенсі, як для керівників інших державних органів, а відповідно до своєї спеціальної функціональності. Варто права та обов'язки посадових осіб розвідки формулювати для виконання конкретного завдання, функції або для проведення окремого розвідувального заходу.

Висновок. Розглянувши декілька законодавчих актів інших держав про розвідувальні органи та порівнявши їх із Законом України «Про розвідку», можна стверджувати, що кожен законодавець по-своєму відображає правовими приписами повноваження розвідувальних структур, права і обов'язки їх керівників та співробітників. Також стає очевидним, що категорія «повноваження», як сукупність прав і обов'язків, безпосередньо пов'язана з такими категоріями, як цілі, завдання, функції та компетенція. У подальших наукових дослідженнях необхідно показати взаємозв'язок і співвідношення цих категорій, що дасть змогу більш чітко й адекватно визначати в національному законодавстві про розвідку права та обов'язки розвідувальних органів.

Перелік використаних джерел

1. Теорія держави і права. Академічний курс / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 668 с.
2. Голосніченко І. П., Голосніченко Д. І. Теорія повноважень, їх легітимність та врахування потреб і інтересів при встановленні на законодавчому рівні. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право: збірник наукових праць. 2011. № 1 (9). С. 147–155.
3. Солонар А. В. Окремі аспекти розкриття змісту поняття «повноваження». Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 2. С. 253–256.
4. Про розвідку: Закон України від 17 вересня 2020 року № 912-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>
5. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Колпаков В. К. Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 1999. 736 с.
7. Про внесення змін до Закону України «Про Службу зовнішньої розвідки України» щодо діяльності Служби зовнішньої розвідки України: Закон України від 17 липня 2020 року № 809-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/809-20#n2>
8. О разведывательной деятельности: Закон Грузии от 27 апреля 2010 г. № 2983-вс. URL: <http://www.matsne.gov.ge>
9. Act on the Security Intelligence System of the Republic of Croatia. Class: 215-01/06-01/04. Zagreb, 30 June 2006. URL: <https://docplayer.net/2495298-Croatian-parliament-pursuant-to-article-88-of-the-constitution-of-the-republic-of-croatia-i-hereby-pass-the.html>
10. Law on Intelligence. Republic of Lithuania, 17 October 2012, No XI-2289. Vilnius. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.450750>
11. О внешней разведке: Федеральный Закон Российской Федерации от 10 января 1996 г. № 5-ФЗ. URL: http://svr.gov.ru/svr_today/doc02.htm
12. О вопросах внешней разведки: Указ Президента Республики Беларусь от 25 марта 2003 г. № 116. URL: <http://kgb.by/ru/ukaz116/>

References

1. Teorija derzhavy i prava. Akademichnyj kurs / pid red. O.V.Zajchuka, N. M. Onishhenko. Kyjiv: Jurinkom Inter, 2006. 668 p. [ukr.]
2. Gholosnichenko I. P., Gholosnichenko D. I. Teorija povnovazhenj, jikh leghitymnistj ta vrakhuvannja potreb i interesiv pry vstanovlenni na zakonodavchomu rivni. Visnyk NTUU «KPI». Politologhija. Sociologhija. Pravo: zbirnyk naukovykh pracj. 2011. # 1 (9). P. 147–155. [ukr.]
3. Solonar A. V. Okremi aspekty rozkryttja zmistu ponjattja «povnovazhennja». Porivnjajjno-analitychne pravo. 2014. # 2. P. 253–256. [ukr.]

4. *Pro rozvidku: Zakon Ukrainy vid 17 veresnja 2020 roku # 912-IX*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text> [ukr.]
5. *Konstytucija Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy*. 1996. # 30. st. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [ukr.]
6. *Kolpakov V. K. Administratyvne pravo Ukrainy: pidruchnyk*. Kyjiv: Jurinkom Inter, 1999. 736 p. [ukr.]
7. *Pro vnesennja zmin do Zakonu Ukrainy «Pro Sluzhbu zovnishnjoji rozvidky Ukrainy» shhodo dijalnosti Sluzhby zovnishnjoji rozvidky Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 17 lypja 2020 roku # 809-IX*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/809-20#n2>. [ukr.]
8. *O razvedyvatelnoj deyatelnosti: Zakon Gruzii ot 27 aprelya 2010 g. № 2983-vs*. URL: <http://www.matsne.gov.ge> [rus.]
9. *Act on the Security Intelligence System of the Republic of Croatia*. Class: 215-01/06-01/04. Zagreb, 30 June 2006. URL: <https://docplayer.net/2495298-Croatian-parliament-pursuant-to-article-88-of-the-constitution-of-the-republic-of-croatia-i-hereby-pass-the.html>
10. *Law on Intelligence. Republic of Lithuania, 17 October 2012, No XI-2289*. Vilnius. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.450750>
11. *O vneshey razvedke: Federalniy Zakon Rossiyskoy Federatsii ot 10 yanvarya 1996 g. № 5-FZ*. URL: http://svr.gov.ru/svr_today/doc02.htm [rus.]
12. *O voprosakh vneshey razvedki: Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus ot 25 marta 2003 g. № 116*. URL: <http://kgb.by/ru/ukaz116/> [rus.]

ПРОЩАЄВ В., ГАЛЕЄВ В. Законодавче регулювання повноважень розвідувальних органів: порівняльний аналіз.

На основі порівняння Закону України «Про розвідку» та законодавчих актів деяких іноземних держав досліджується питання законодавчого регулювання повноважень розвідувальних органів. Показані особливості українського законодавства щодо визначення прав та обов'язків розвідувальних органів та їх керівників. Доведено, що права та обов'язки розвідувальних органів безпосередньо пов'язані з їх цілями, завданнями, функціями та компетенцією.

Ключові слова: національна безпека, розвідка, розвідувальні органи, законодавче регулювання повноважень розвідувальних органів.

ПРОЩАЕВ В., ГАЛЕЕВ В. Законодательное регулирование полномочий разведывательных органов: сравнительный анализ.

На основании сравнения Закона Украины «О разведке» и законодательных актов некоторых других иностранных государств исследуется вопрос законодательного

регулювання повноважень розвідувальних органів. Показані особливості українського законодавства щодо визначення прав і обов'язків розвідувальних органів і їх керівників. Доведено, що права і обов'язки розвідувальних органів безпосередньо пов'язані з їх цілями, задачами, функціями і компетенцією.

Ключевые слова: національна безпека, розвідка, розвідувальні органи, законодавче регулювання повноважень розвідувальних органів.

PROSHCHAIIEV V., GALEEV V. Legislative regulation of the powers of intelligence agencies: a comparative analysis.

Based on the comparison of the Law of Ukraine «On Intelligence» with the legislative acts of some countries, the content, direction and completeness of the powers defined for the intelligence agencies have been clarified. The quality of legal regulations on the rights and responsibilities of intelligence agencies, their proximity to European standards has been studied. This is especially true of the problems of guaranteeing and respecting the constitutional rights of man and citizen during the implementation of intelligence measures against them within the defined powers.

It is proved that the state, represented by the legislator, transfers to the intelligence body as one of the subjects of the intelligence sphere a certain set of rights and responsibilities to dispose of them to achieve goals, solve tasks and perform the functions specified by law.

Peculiarities of the Ukrainian legislation concerning definition of powers of intelligence bodies are investigated. It is noted that all the rights granted by the domestic legislature to intelligence agencies can be divided into four groups, among which only one group reflects the functionality of intelligence.

The peculiarities of the legislative acts of Georgia, the Republic of Croatia, the Russian Federation, the Republic of Belarus and the Republic of Lithuania regarding the powers of the intelligence agencies have been determined.

It is proposed consider the positive experience of these countries to improve domestic legislation, namely: it is desirable to define separately in the law the rights and responsibilities of intelligence agencies; responsibilities should be formulated in such a way that they correspond to the rights of other intelligence actors; the rights and responsibilities of the heads of intelligence agencies should not be defined in the general sense, as for the heads of other state bodies, but in accordance with their special functionality; it is advisable to formulate the rights and responsibilities of intelligence officials to perform a specific task, function or to conduct a separate intelligence event.

Key words: national security, intelligence, intelligence agencies, legislative regulation of the powers of intelligence agencies.